

مقاله کوتاه علمی

گزارش جدید گونه *Banksinoma exobothridialis* (Acari: Oribatida: Thyrisomidae) از ایران

محمدعلی اکرمی* و مسلم بهمنش

گروه گیاه‌پزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز.

*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: akrami@shirazu.ac.ir

First report of *Banksinoma exobothridialis* (Acari: Oribatida: Thyrisomidae) from Iran

M. A. Akrami* and M. Behmanesh

Department of Plant Protection, College of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran.

*Corresponding author, E-mail: akrami@shirazu.ac.ir

Abstract

The faunistic survey of oribatid mites, between 2008 and 2010, on the outskirts of the city of Shiraz led to the discovery of the species *Banksinoma exobothridialis* Bayartogtokh of the family Thyrisomidae. Both the species and the family are new to the Iranian fauna.

در گونه *B. exobothridialis* طول بدن ۳۹۲-۴۰۲ و عرض آن ۲۲۵-۲۳۸ میکرومتر؛ بدن به رنگ زرد تا زرد مایل به قهوه‌ای؛ خرطوم مثلثی و در انتها نوک‌تیز، موهای خرطومی کم‌وبیش بلند و دارای موپچه‌های ظریف؛ موهای لاملائی اندکی ضخیم‌تر و طول آن‌ها حدود یک و نیم برابر موهای خرطومی و دارای موپچه‌های ظریف؛ طول موهای بین‌لاملائی در حدود موهای خرطومی و دارای موپچه‌های ظریف؛ موهای برون‌حفره‌ای حدود یک و نیم برابر کوتاه‌تر از موهای بین‌لاملائی و دارای موپچه‌های ظریف؛ کوستولا کوتاه اما به نسبت پهن و در قسمت ابتدایی پهن‌تر؛ لاملائی عرضی دارای تعدادی برجستگی‌های مخروطی شکل در دو ردیف؛ سنسیلوس دارای طول متوسط با سری دوکی شکل و انتهایی نوک‌تیز؛ ناحیه برون‌حفره‌ای (exobothridial) دارای تزئینات دانه‌دانه؛ نوتوگاستر تخم‌مرغی شکل، طول آن حدود ۱/۳ برابر عرض آن، دارای ۱۰ جفت موی کم‌وبیش بلند، موی c_1 دارای موپچه‌های کم‌تعداد و بقیه موها صاف، ضخامت c_1 نسبت به سایر موها بیش‌تر و طول آن نسبت به بقیه موها کم‌تر، موی c_2 از سایر موها بلندتر؛ شیار پشتی به حالت کمائی؛ موهای اپیمری در اندازه متوسط و صاف

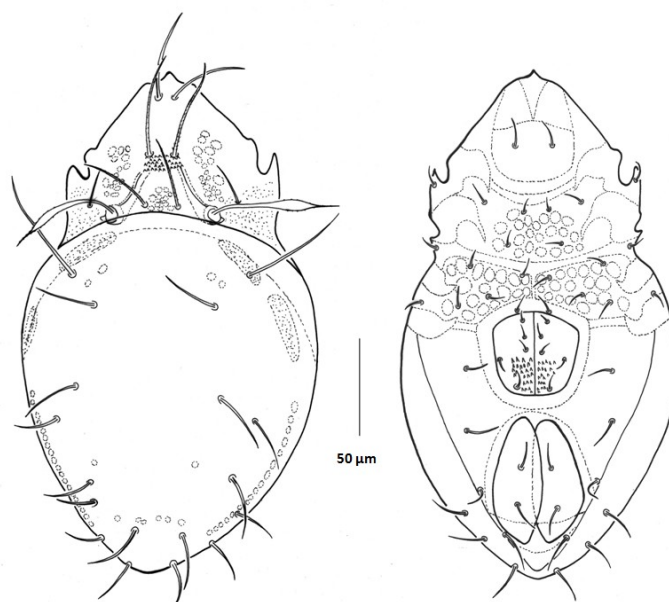
کنه‌های اربیاتید خانواده Thyrisomidae با داشتن تنها یک جنس و ۱۹ گونه به بالاخانواده Oppioidea تعلق دارند. اعضای این خانواده در بیش‌تر نقاط کره زمین (به‌جز نواحی Ethiopian و Antarctic)، در خاک، خاک‌برگ و خزّه انتشار داشته و رژیم قارچ‌خواری دارند (Smith *et al.*, 2011; Subías, 2014). کنه‌های این خانواده جزو اربیاتیدهای عالی (Cohort Brachypylina) بوده و در Supercohort Desmonomatides قرار دارند. در این کنه‌ها، حاشیه اپیمر چهارم دارای taenidium و minitectum است. صفحات جنسی و مخرجی خیلی بزرگ هستند و اغلب به هم می‌رسند و فاصله بین آن‌ها کم‌تر از نصف طول صفحه جنسی است. کلیسرها طبیعی است. دارای سه جفت اپیمر نیز هستند که اپیمرهای سوم و چهارم به هم جوش خورده است (Norton & Behan-Pelletier, 2009).

در بررسی فون کنه‌های نهان‌استیگمای شهرستان شیراز که در سال‌های ۸۹-۱۳۸۷ انجام شد، گونه *Banksinoma exobothridialis* Bayartogtokh از خانواده Thyrisomidae برای فون ایران جدید تشخیص داده شد (شکل ۱) که اولین گزارش خانواده مذکور از ایران نیز می‌باشد.

Phragmites australis، از خاک گیاه نی، ۱۳۸۸/۸/۲۷ (Cav.)، از تیره Poaceae در حاشیه جاده روستای کفترک شیراز (طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۴۳ دقیقه شرقی، عرض جغرافیایی ۲۹ درجه و ۳۳ دقیقه شمالی، و ارتفاع ۱۴۲۶ متر از سطح دریا) جمع‌آوری شد و هم‌اکنون به صورت اسلاید میکروسکوپی در کلکسیون آزمایشگاه کنه‌شناسی گروه گیاه‌پزشکی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز نگهداری می‌شود.

با فرمول ۳، ۱، ۳، ۳؛ صفحات جنسی و مخرجی بزرگ و نزدیک به هم، دارای شش جفت موی جنسی باریک و صاف، یک جفت موی کنارجنسی کم‌ویش بلندتر از موهای جنسی، دو جفت موی مخرجی و سه جفت موی کنارمخرجی، موهای مخرجی و کنارمخرجی هم‌اندازه؛ و پاها تک ناخنی است.

گونه *B. exobothridialis* که تاکنون فقط از مغولستان گزارش شده است (Subías, 2014)، در تاریخ

شکل ۱- کنه *Banksinoma exobothridialis*، نمای سطح پشتی (سمت چپ) و سطح شکمی (سمت راست).

Fig. 1. *Banksinoma exobothridialis*, dorsal (left) and ventral (right) views.

منابع

- Norton, R. A. & Behan-Pelletier, V. M. (2009) Suborder Oribatida. pp. 430-564 in Krantz, G. W. & Walter, D. E. (Eds) *A manual of Acarology*. 816 pp. Texas Tech University Press, Lubbock (TX).
- Smith, I. M., Lindquist, E. E. & Behan-Pelletier, V. M. (2011) Mites (Acari) of the Montane Cordillera Ecozone. pp. 193-268 in Scudder, G. G. E. & Smith, I. M. (Eds) *Assessment of species diversity in the Montane Cordillera Ecozone*. Available from: <http://www.royalbcmuseum.bc.ca/assets/Montane-Cordillera-Ecozone.pdf> (accessed October 2012).
- Subías, L. S. (2014) Listado sistemático, sinonímico y biogeográfico de los ácaros oribátidos (Acariformes: Oribatida) del mundo (excepto fósiles). Available from: <http://www.ucm.es/info/zoo/Artropodos/Catalogo.pdf> (accessed February 2014).